

Oidipoes in de kinderkamer

Het Hamburgse Thaliatheater bracht in Gent een reeks voorstellingen van *Oidipoes*. Na de unaniem bejubelde *Menschenfeind* (Kaaithheater 83), leverde regisseur Jürgen Gosch met deze *Oidipoes* een produktie die eigenzinniger en dus ook controversiëler was. Oedipoes in de Freudiaanse kinderkamer, een bespreking van Johan Thielemans, gevolgd door een interview met Gosch zelf.



Oedipus
(Thalia Theater),
H. Chr. Rudolph,
E. Schwarz – Foto
E. Henrichs

Bij een encenering van *Oidipoes* of van gelijk welke Griekse tragedie, is de vraag wat men moet aanvangen om die archaische vorm voor een hedendaags publiek relevant te maken. Men kan het formele aspect beklemtonen en een historiserende opvoering bieden, met maskers, die kopieën zijn van de Griekse voorbeelden, met muziek, zang en dans. Dat heeft Peter Hall gedaan met de *Oresteia*, met als resultaat een vrijblijvend experiment, dat het publiek

de begoocheling verstrekt dat het iets "authentieks" ziet. Kijkt men achter het "masker" van de Cultuur, dan ontdekt men niet veel meer dan saai, academisch, en bloedloos theater. Een andere optie was die van Peter Stein, die dezelfde *Oresteia* toonde als een pleidooi voor de democratie. Hier werden maskers geweerd en Stein onderstreepte welk een subtiele psychologische schrijfwijze Aeschylus reeds hanteerde. Aeschylus werd hiermee

een tijdgenoot, helemaal in de zin van de Poolse criticus Jan Kott over Shakespeare.

Gosch heeft een derde weg bewandeld: hij heeft enkele elementen uit de originele theatertraditie behouden, maar is er zo vrij mee omgesprongen dat we uiteindelijk met een zeer persoonlijke theatervorm te maken hebben. Gosch en scenograaf Axel Manthey hebben gekozen voor maskers en kothurnen. Maar de kothurnen zijn hoge zwarte dozen geworden, waarmee de acteurs zich moeilijk voortbewegen. De maskers zelf zijn eerder ontleend aan de sfeer van de kinderkamer of de fröbelschool dan aan de antieke traditie. Bij het Oidipoesmasker ziet men dat Manthey met papier mâché gewerkt heeft. Voor het hoofd van de koningin heeft hij een stereotiepe kop van het carnaval of de poppenkast genomen. De meid heeft de ronde, opgeblazen wangetjes van poppemie uit de kinderkamer.

Deze elementen uit de kindersfeer worden sterk vergroot aangewend, zodat ze de echte hoofden van de acteurs helemaal verpletteren. Door deze schaalvergroting kunnen ze emotioneel werken. Ze openen echter meteen een dubbelzinnig, ironisch en misschien zelfs parodisch veld. De waardigheid die een koning van Thebe volgens de traditie moet hebben, is onmiddellijk van de kaart geveegd als we voor het eerst de gemaskerde Oidipoes uit de poort van zijn paleis zien verschijnen. Wanneer we hem moeizaam, met die onwaarschijnlijk grote dozen aan zijn voeten, naar buiten zien komen, is hij een belachelijk figuur. Heel zijn tragedie zal hij moeten spelen tegen deze eerste indruk in. Kan een publiek ontroerd worden door zulk een komisch personage?

Het gaat erom in hoever de toeschouwer zich in de rest van de opvoering wil laten meedrijven op de tekst van Sofokles en in hoever hij deze extravagante speelstijl op zich wil laten inwerken tot hij "natuurlijk" wordt.